

הימים הנוראים והרגלים. אנו מקווים כי הדבר יהיה לכם לעזר
בתהליך קליטתו של הסידור החדש.

השתדלנו ככל האפשר לבער את השגיאות שנפלו במהלך העבודה, אך
אין זה אומר שהלוח נקי לחלוטין מטעויות. נודה לכל מי שיודיע על כל
טעות שנתקל בה.

נזכיר כי מהדורה אלקטרונית תמצא, כבעבר, באתר התנועה.

כתובתנו האלקטרונית: ravyoram@gmail.com

הרב יהורם מזור והרב גלעד קריב, עורכי האוגדן

ת ש ר י

תְּפִלָּה לְשִׁלְיַחַת הַצְּבוּר

אסנת אלדר

"הנני העני ממעש" (פיוט לראש השנה)

הַנְּנִי,

אִינְנִי עֲנִיָּה מִמַּעַשׁ,

אֲנִי עֲשׂוּיָה

קִרְעֵי עֶבֶר.

אֲנִי פְּרוּמַת הַנֹּה

חוטי העתיד משתרכים בעקבותי.

מִנְחַת,

טָלָאִים טָלָאִים

לְפָנֶיךָ.

עֲשֵׂנִי,
רְאוּיָה וְרוּאָה
מְלֻמּוּלֵי שְׁפָתַיִם זֹעֲקוֹת
בְּשִׁתְיָקָה.
הַכָּשֶׁר אֶת יָדֵי
לְטוֹוֹת מְלִים
בְּכִישׁוֹר הַתְּפִלוֹת
וְקִבְלֹן מִמְּנִי
כְּשִׁמִּיכָה,
כְּטֹלִית.

אסנת אלדר היא סטודנטית בבית המדרש הישראלי לרבנות,
חברת קבוץ רמות מנשה ומנחה את תפילות קהילת "סולם יעקב" בזכרון יעקב.

ערב ראש השנה, יום שישי, כ"ט אלול תש"ף 18.9

נושא חשוב שיש לתת עליו את הדעת, במסגרת ההכנות שלנו לקראת ראש השנה, הוא ענין המוכנות האישית של כל אחד ואחת מאתנו לקראת ראש השנה. לא די בעסוק בנושאים שבין אדם למקום - יש להקדים להם נושאים שבין אדם לחברו. חשוב להיות מודע ולעשות כל שבידינו להגיע לראש השנה כשלבנו, מחשבותינו וידינו נקיות.

הרב יהורם מזור

א. נוהגים להשכים לאמירת סליחות של ערב ראש השנה, הנקראות בקהילות אשכנז סליחות "זכור ברית", על שם אחד הפיוטים המרכזיים בסדר הסליחות של לילה זה.

ב. אין תוקעים ביום זה בשופר על מנת להבדיל בין התקיעות של חודש אלול שהן בגדר מנהג, לבין תקיעות החובה של החג.

- ג. נוהגים להרבות בצדקה בערב החג ובימים שלפניו.
- ד. המקפידים בדיני בישול והבערת אש בחג מדליקים נר של שתי יממות, אשר יאפשר העברת אש לצורכי בישול ולהדלקת נרות החג בערב השני.
- ה. מדליקים את נרות החג והשבת טרם שקיעת החמה ומברכים לאחר ההדלקה את ברכת "...להדליק נר של שבת ויום טוב" ואת ברכת הזמן (שהחיינו).

א' ראש השנה, יום שבת, א' תשרי תשפ"א 19.9

- א. בערב החג והשבת מדליקים נרות ומברכים לאחר ההדלקה "... להדליק נר של שבת ויום טוב" ואת ברכת הזמן (שהחיינו).
- ב. נוסח התפילה המיוחד, הכולל תוספות בתפילת העמידה ופיוטים, נמצא במחזור "כוונת הלב".
- ג. בברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא", את הבקשה: "הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזו לטובה ולברכה" ואת הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב", בצד כל תוספות השבת.
- ד. מנהג ארץ ישראל שאין מקדשים בבית הכנסת בראש השנה. מנהג חלק מקהילות התנועה לערוך בכל זאת קידוש וסדר סמנים גם בבית הכנסת בתום התפילה. מנהג קהילות אחרות להזמין את הילדים אל בימת בית הכנסת לקידוש, ובנוסף לכוסית היין לתת להם תפוח בדבש או ממתק ולברך יחד אתם "יהי רצון שתהא השנה טובה ומתוקה"
- ה. בסעודת החג נוהגים לקדש בסדר יק"ז (יין, קידוש היום ("מקדש השבת ישראל (יום הזיכרון) וברכת הזמן). לאחר ברכת הפת נוהגים לטבול הפת בדבש.
- ו. בתום הקידוש עורכים את סדר "סימנא מילתא" ופותחים את הסעודה במאכלים סמליים ובהם תפוח בדבש, רימון, ראש דג, סלק, גזר, תמרים, רוביא, כרישה, ועוד. מברכים ברכת "בורא פרי העץ" לפני אכילת הפרי הראשון, וברכת "בורא פרי האדמה" לפני אכילת הירק הראשון.
- ז. בשחרית מתפללים עמידה של שבע ברכות, הכוללת את התוספות המיוחדות לשבת ואת התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה. לאחר תפילת העמידה אומרים את הפיוט "אבינו מלכנו". מנהג מחלק גדול מהקהילות המסורתיות להימנע מאמירת "אבינו מלכנו" בשבת.
- ח. **קריאת התורה וההפטרה:** מוציאים שני ספרי תורה ואומרים י"ג מדות ופסוקי "ואני תפילתי". מנהג חלק מהקהילות המסורתיות להימנע מאמירתם בשבת. בספר ראשון קוראים לשבעה עולים בסיפור לידתו של יצחק בפרשת "וירא" (בראשית כא, 1-34). בקהילות בהן נוהגים לברך בברכת "מי שברך" את העולים לתורה מוסיפים: "ויכתבה/ו ויחתמה/ו לחיים טובים ביום הדין הזה", בספר השני מעלים את המפטיר. מנהג רבות מקהילות התנועה, וכך גם נוסח מחזור כוונת הלב לקרוא את פסוקי החג בפרשת "אמר" (ויקרא כג, 23-25). המנהג המסורתי הוא לקרוא בפרשת קורבנות החג מתוך פרשת "פנחס" (במדבר כט, 1-6). יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר

הראשון ובספר השני, ויש הנוהגים לומר את הברכה בעבור החולים בין העלייה החמישית לעלייה השישית.

ט. קהילות שאינן מקיימות תפילות ביום השני של ראש השנה, יכולות לקרוא את הקריאה של היום השני (פרשת העקידה, וראו בהמשך) ביום הראשון (מנהג קהילת הר-אל).

י. ביום הראשון של החג מפטירים בהולדת הנביא שמואל ובתפילת חנה בספר שמואל א'. מנהג חלק מקהילות התנועה להסתפק בקריאת פרק א'. מנהג קהילות אחרות לקרוא גם את תפילת חנה (שמואל א' ב, 1-10)

יא. כבכל השבתות והימים הטובים מוסיפים תפילה לשלום חילי וחיילות צה"ל ותפילה לשלומה של מדינת ישראל לאחר קריאת התורה. בראש השנה וביום הכיפורים נוהגים להוסיף תפילה לשלום אחינו הנתונים בשביה ובצרה, כמופיע במחזור כוונת הלב. מן הראוי להקדיש התפילה לאזרחי ישראל הנמצאים בשבי ולמשפחות חילי צה"ל המקוות להביא את בניהן לקבר ישראל.

יב. **תקיעות השופר:** לאחר קריאת התורה וההפטרה וטרם השבת הספרים להיכל, תוקעים בשופר שלוש פעמים בסדר: "תקיעה-שברים-תרועה-תקיעה" (תשר"ת); שלוש פעמים: "תקיעה-שברים-תקיעה" (תש"ת) ושלוש פעמים: "תקיעה-תרועה-תקיעה" (תר"ת), כאשר התקיעה האחרונה היא תקיעה גדולה (סה"כ שלושים תקיעות). לפני התקיעה נוהגים לומר את מזמור תהילים מ"ז ולקט פסוקים נוספים. מברכים לפני התקיעה "... וציוונו לשמוע קול שופר" ואת ברכת הזמן (שהחיינו). נוהגים שהתוקע/ת קורא/ת את הבקשה המיוחדת לבעלי התקיעה. שליח הציבור, או אחד מחברי הקהילה, מקריא את סדר התקיעות עבור התוקע. המנהג המסורתי הוא שהקהל יושב בשעת תקיעות אלו (להבדיל מתקיעות תפילת מוסף); מנהג רבות מקהילותינו שהקהל עומד אף בתקיעות אלו.

ראו בהמשך פירוט והרחבה של מנהגי תקיעת השופר.

יג. לאחר תקיעת השופר מחזירים את ספרי התורה להיכל.

יד. **תפילת המוסף:** בתפילת העמידה של מוסף ראש השנה תשע ברכות, ובכללן שלוש הברכות המיוחדות לחג: "מלכויות" (הנאמרת במסגרת ברכת "קדושת היום"), "זכרונות" ו-"שופרות". בחתימת כל אחת מהברכות נוהגים לתקוע בשופר. מנהג מחזור "כוונת הלב" לתקוע שלוש פעמים תשר"ת בסיום "מלכויות"; שלוש פעמים תש"ת בסיום "זכרונות"; ושלוש פעמים תר"ת בסיום "שופרות". בעת התקיעות הקהל עומד על רגליו.

טו. מנהג רבות מקהילות התנועה לומר זכר למוסף בלבד, הכולל את הפיוט "ונתנה תוקף" ואת שלוש הברכות המיוחדות. חלק מקהילות התנועה נוהגות להתפלל ראשית בדומיה את עמידת המוסף במלואה (המופיעה בסוף מחזור "הכוונה שבלב"), ולשלב את הפיוט "ונתנה תוקף" ותקיעות המוסף במעין חזרת הש"ץ או לומר לאחר התפילה השקטה את הפיוט ואת שלוש הברכות המיוחדות.

ט"ז. בקידושא רבא של ראש השנה אומרים לפני הברכה את פסוקי "ושמרו בני ישראל את השבת" (שמות לא 16-18), "וידבר משה" (ויקרא כג, 44), ו-"תקעו בחודש שופר" (תהילים פא, 4-5), כמופיע במחזור כוונת הלב. לאחר ברכת "המוציא" טובלים את החלה בדבש.

י"ז. בתפילת מנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "האזינו", לכבוד השבת (אין קוראים בתורה במנחה של יום טוב שאינו חל בשבת). נוסח הקריאה מופיע במחזור הכוונה שבלב". מתפללים תפילת עמידה של שבע ברכות וחותרים בסדר "אבינו מלכנו".

י"ח. לאחר תפילת המנחה, בשעות אחר הצהרים, נוהגים לערוך את סדר התשליך, לגדותיו של מקור מים. מנהג חלק מקהילות התנועה לקיים את התשליך ביומו השני של החג. סדר התשליך כולל אמירת הפסוקים הבאים: מיכה ז, 18-19 ("ותשליך במצולות ים..."), תהילים קיח 5-9 ("מן המצר..."), מזמורי תהילים לג ו-קל ובקשות שונות. רבני התנועה חברו בקשות ונוסחים שונים למעמד התשליך. קהילות ספרד נוהגות לחתום את התשליך באמירת משנה וקדיש דרבנן. על מנת לזכות הרבים ניתן לתקוע בשופר גם במעמד זה (מן הראוי לתקוע לכל הפחות עשרה קולות: תשר"ת, תש"ת ותר"ת). במידה ויש בקהל מי שטרם שמע תקיעת שופר ניתן לברך את ברכת השופר ואת ברכת הזמן (שהחיינו). מנהג חלק מהקהילות המסורתיות לא לקיים התשליך ביום שבת ולדחות אותו ליומו השני של החג.

מנהגי תקיעת השופר

- א. תקיעת השופר היא מצוותו המרכזית של ראש השנה. בנוסף למצווה זו התפתחו שני מנהגים: תקיעה בשופר בחתימת תפילת נעילה, כזכר לתקיעת השופר במוצאי יום הכיפורים של שנת היובל, ותקיעות בשופר במהלך חודש אלול (הספרדים תוקעים בעת אמירת י"ג מידות בסליחות; האשכנזים תוקעים בתום תפילת שחרית).
- ב. למרות שהתורה אינה מזכירה דווקא את השופר ככלי לתרועה בראש השנה, למדו את החכמים את הדבר מאזכור השופר ביחס למצוות היובל ("שיהיו כל תקיעות שביעי שוות זו לזו" בבלי, ראש השנה ל"ג ע"ב).
- ג. כל הקרניים, למעט קרן הפרה, כשרות להתקנת שופר. המנהג הוא לתקין שופר מקרן הכבש או מקרן היעל. רוב העדות תוקעות בראש השנה בשופר כפוף של כבש. יהודי תימן נוהגים לתקוע בקרן היעל שהיא ארוכה ומסולסלת.
- ד. בתפילות ראש השנה נוהגים לתקוע בשופר בתפילת שחרית ובתפילת מוסף. מלכתחילה ניתן לצאת לידי חובת שופר בכל שעות היום (לא נוהגים לתקוע בלילה). בתפילת השחרית תוקעים לאחר קריאת התורה וההפטרה, טרם השבת ספרי התורה להיכל. בתפילת המוסף משלבים את תקיעות השופר בחתימת ברכות "מלכויות", "זיכרונות" ו-"שופרות".
- ה. **תקיעת שופר בשבת:** המנהג המסורתי הוא להימנע מתקיעת השופר ביומו הראשון של ראש השנה שחל בשבת, בשל החשש שמי שאינו בקיא יטלטל את השופר לצורך לימוד התקיעה אצל מומחה (בדומה לאיסור נטילת לולב בשבת

או קריאת מגילה בשושן פורים שחל בשבת). עם זאת ישנן עדויות מוצקות להלכה ארץ ישראלית במסגרתה נהגו לתקוע בשופר גם בשבת, על יסוד מנהגו של רבן יוחנן בן זכאי בבית הדין ביבנה. **מנהג רוב קהילות התנועה לתקוע בשופר גם בשבת**. בקהילות הנמנעות מתקיעה בשבת ראוי להקפיד על מטבע התפילה בברכת קדושת היום בתפילות העמידה ובקידוש מ- "יום תרועה" ל"יום זיכרון תרועה".

ו. חכמי המשנה והתלמודים נחלקו בהבנת קול "התרועה" שתורגם לארמית כ "ייבא". לשיטת דעה אחת מדובר בקול של אנחה. הדעה האחרת הציעה את קול היללה. על יסוד דעות אלו נקבעו שלושה סוגי קולות: שלושה קולות של אנחה (שברים), תשע קולות של יללה (תרועה) ושילוב של שני הקולות (שברים-תרועה).

ז. על יסוד העובדה שפסוקי התורה של מצוות היובל ושל ראש השנה מזכירים שלוש פעמים את המונח "תרועה" למדו חז"ל שיש להשמיע שלוש תרועות בראש השנה. בנוסף, על יסוד העובדה שהפסוק המדבר בתקיעת השופר במוצאי יוה"כ של שנת היובל מוזכרות פעמיים הטיות הפועל "להעביר" ("והעברת שופר" ו-"ותעבירו שופר" (ויקרא כה)) למדו החכמים שיש להשמיע לפני ואחרי כל תרועה קול פשוט של תקיעה.

ח. שילוב מסורות חז"ל שהוזכרו לעיל הוביל לקביעת סדר התקיעות הבסיסי של שלושה מחזורים לכל אחד מהקולות האפשריים של "התרועה", בלויית תקיעה פותחת ותקיעה חותמת: תקיעה – שברים-תרועה – תקיעה (תשר"ת כפול שלוש); תקיעה – שברים – תקיעה (תש"ת כפול שלוש); תקיעה – תרועה – תקיעה (תר"ת כפול שלוש) – סה"כ שלושים קולות. התקיעה האחרונה של סדר תר"ת היא תקיעה ארוכה במיוחד (תקיעה גדולה).

ט. בסדר התקיעה בתפילת השחרית נוהגים להקדים לשלושים הקולות את מזמור מ"ז ("למנצח לבני קרח"), המזכיר את קול השופר. לאחר לקט פסוקים נוסף נוהגים שהתוקע אומר תחינה קצרה. התוקע מברך לפני התקיעות (ומנהג חלק מהקהילות שכל הקהל מברך יחד עמו) את ברכת "...לשמוע קול שופר" ואת ברכת הזמן (שהחיינו). נוהגים לברך את הברכות בשני ימי החג.

י. התקיעות בתפילת השחרית נקראות "תקיעות דמיושב" מכיוון שהציבור אינו נדרש לעמוד בזמן שמיעתן. מנהג רבות מהקהילות שהציבור עומד גם בזמן תקיעות אלו.

יא. נוהגים ששליח הציבור או אדם אחר מקריא לאוזני התוקע את סדר התקיעות, תקיעה אחת תקיעה. בסדר תשר"ת מכריזים יחד: "שברים תרועה" והתוקע משמיע שני הקולות ברצף. אם שגה בעל התקיעה בהשמעת הקול מקריאים אותו מחדש.

יב. ביחס לתקיעות בחתימת הברכות: "מלכויות", "זכרונות" ו-"שופרות" של תפילת המוסף ישנם מנהגים שונים. מנהג חלק מהעדות להשמיע בחתימת כל ברכה סדר תשר"ת-תש"ת-תר"ת. מנהג אחר, המופיע במחזור "כוונת הלב" לחתום את ברכת "מלכויות" בשלושה מחזורי תשר"ת; את ברכת "זכרונות" בשלוש מחזורי תש"ת; ואת ברכת "שופרות" בשלושה מחזורי תר"ת.

ג"ג. במנהג התפילה המסורתית נוהגים לתקוע גם בחתימת הברכות בעת התפילה בלחש. המתפללים ממתנינים לתקיעותיו של בעל התקיעה בסוף ברכת "מלכויות", אז ממשיכים בלחש עד שמיעת התקיעות בחתימת "זכרונות", וממשיכים שוב עד לחתימת "שופרות" ושמיעת קולות השופר. בעת חזרת שליח הציבור על תפילת העמידה (תפילת תשע) תוקעים בשופר פעם נוספת בסוף כל אחת משלוש הברכות.

ד"ד. על פי מנהג זה מושמעים שלושים קולות בסוף תפילת השחרית, שלושים קולות בתפילת הלחש של מוסף ושלושים קולות בעת חזרת שליח הציבור. על מנת להשלים את סך הקולות למאה נוהגים להוסיף עשרה קולות תשר"ת-תש"ת-תר"ת בתום קדיש תתקבל החותם את התפילה.

ט"ו. רוב קהילות התנועה (לרבות אלו הנוהגות באמירת תפילת מוסף בלחש) נוהגות להשמיע את תקיעות השופר רק בעת חזרת שליח הציבור על סדר "מלכויות", "זכרונות" ו-"שופרות". על מנת להשלים את סך הקולות לשבעים, ניתן להוסיף עשרה קולות בחתימת תפילת המוסף לאחר קדיש תתקבל או קדיש האבלים. תקיעות המוסף נקראות "תקיעות מועמד" ויש לשומען עומדים.

ט"ז. יש הנוהגים לכסות את השופר ולא להותירו גלוי בין סדר תקיעות אחד למשנהו בדומה לספר תורה. מנהג קהילות אשכנז שהתוקע בשופר מתעטף בקיטל (חלוק תפילה) לבן בדומה לשליח הציבור. נוהגים להזמין את בעל התקיעה לעליה לתורה בתפילת השחרית לפני התקיעות.

י"ז. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לצרף יחד מספר בעלי תקיעה ולהשמיע בו זמנית קולות של מספר שופרות. יש אף הנוהגים לשלב ילדים בסדר התקיעה. קהילות הנוהגות כך – ראוי וייחדו לכך את אחד מסדרי התקיעות ולהותיר את הסדר השני לתקיעות של בעל תוקע מנוסה ובקיא.

י"ח. מנהג ראוי הוא שבעלי התקיעה מבקרים חברי קהילה חולים או קשישים שנבצר מהם להגיע לבית הכנסת על מנת להשמיע באוזנם את קול השופר וכן לקיים מעמד פומבי של תקיעת שופר בגינה ציבורית או במקום התכנסות אחר לטובת מתן הזדמנות לציבור גדול לשמוע את קול השופר בימות החג.

ב' ראש השנה, יום ראשון, ב' תשרי 20.9

א. שני ימי ראש השנה נחשבים כ"יומא אריכתא", ועניני התפילה, ההלכה והמנהגים בהם שווים, למעט אלו הנגזרים מהעובדה שיומו הראשון של החג בשנת תשפ"ט חל בשבת.

ב. בערב היום השני נוהגים להדליק נרות חג בברכה ("... להדליק נר של יום טוב" ו-"שהחינו"). המקפידים בדיני העברת אש בחג, מדליקים את נרות החג באמצעות העברת אש מנר נשמה אשר הודלק לפני כניסת החג. לפני הדלקת הנרות מברכים את ברכת "המבדיל בין קודש לקודש".

ג. עורכים קידוש על פי סדר יקנה"ז (יון, קדושת היום, נר, הבדלה וזמן). במהלך הקידוש נוהגים להוסיף את ברכת "בורא מאורי האש" ואת ברכת ".... המבדיל בין קודש לקודש" לאחר ברכת קדושת היום לציון ההבדלה. אין מדליקים נר

- הבדלה מיוחדת אלא מבדילים על נרות החג. אין מברכים על הבשמים. לאחר ברכת ההבדלה מברכים את ברכת הזמן (שהחיינו).
- ד. בסעודת החג בערב ב' ראש השנה נוהגים להניח פרי חדש על השולחן, או ללבוש בגד חדש, ולכוון גם עליהם את אמירת ברכת הזמן (שהחיינו). יש הנוהגים לערוך את סדר "סימנא מילתא" גם בלילו של היום השני.
- ה. נוסח תפילות השחרית והמוסף דומה לנוסח היום הראשון. במנהג התפילה המסורתית נאמרים בכל אחד מהימים פיוטים שונים במסגרת חזרת הש"ץ. רבות מקהילות התנועה נוהגות לייחד ליום ב' של ראש השנה נוסח יצירת מיוחד, או אירוע מיוחד בתפילה, כדי להבדילו מיומו הראשון החג.
- ו. בתפילת שחרית קוראים בספר הראשון לחמישה עולים בפרשת העקידה (בראשית כב, 1-24). בספר השני קוראים למפטיר, בקריאה זהה לזה של היום הראשון. מפטירים בנבואת הנחמה של ירמיהו (פרק לא, 1-19).
- ז. במנחה מתפללים תפילת שבע ואומרים את הפיוט "אבינו מלכנו".

"ומחה יי דמעה" – אבלות בראש השנה

ראש השנה מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת החג.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר החג עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת לאחר החג האבלים אינם נוהגים במנהגי אבלות השבעה.

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג את מנהגי אבלות השלושים וזאת עד ליום הכיפורים. האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב ראש השנה או ביום השביעי לקבורתו.

צום גדליה, יום שני ג' תשרי 21.9

א. צום גדליה הוא התענית הרביעית מבין ארבע התעניות לזכר חורבן בית המקדש והארץ. תענית זו מציינת את רצח גדליהו בן אחיקם, נציב יהודה לאחר חורבן הבית הראשון בשנת 585 לפנה"ס ואת בריחת שארית הפליטה למצרים מאימת הבבלים. בעקבות אירועים אלו בא הקץ לנוכחות יהודית בארץ יהודה עד לימי שיבת ציון.

ב. זמן התענית - מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, והיא כוללת איסור אכילה ושתייה, אך לא את יתר העינויים הנוהגים ביום הכיפורים ובתשעה באב. על פי החלטת מועצת הרבנים אין עורכים ביום זה אירועי שמחה בקהילות היהדות המתקדמת, ורבני המועצה אינם עורכים טקסי חופה וקידושין, כולל בערב התענית – מוצאי ראש השנה.

ג. **ברכת עננו:** מוסיפים לתפילת העמידה את ברכת "עננו". היחיד מוסיף את הברכה כחלק מברכת "שומע תפילה". שליח הציבור, בחזרתו על התפילה, מוסיף את הברכה לאחר ברכת "גאולה" וקודם ברכת "רופא חולי עמו ישראל", כברכה העומדת בפני עצמה (הברכה נחתמת במטבע: "ברוך ... העונה לעמו ישראל בצרה").

ד. מנהג קהילות תימן לומר את הברכה בכל תפילות היום (ערבית, שחרית ומנחה). מנהג הספרדים שהיחיד ושליח הציבור אומרים את הברכה בשחרית ובמנחה. מנהג האשכנזים ששליח הציבור אומר הברכה בשחרית, אך לא היחיד, ובמנחה אומרים גם היחיד וגם שליח הציבור. **בסידור תפילת האדם נכללת ברכת "עננו" בתפילות העמידה של ימות החול.**

ה. בתענית ציבור אומרים את ברכת הכוהנים גם בתפילת המנחה.

ו. לאחר תפילת עמידה בשחרית ובמנחה אומרים את סדר התחנון ואת סדר "אבינו מלכנו". **סדרים אלו נכללים בסידור תפילת האדם.** המנהג הספרדי הוא לומר סדר סליחות מיוחד לאחר תפילת העמידה בבוקר התענית. לקהילות אשכנז נוסח סליחות מיוחד לליל התענית (במסגרת הסליחות של עשרת ימי תשובה). **בסידור תפילת האדם מקראות לצום גדליהו בשער מעגל השנה.**

ז. קהילות המתכנסות לתפילה ביום ג' תשרי ועושות שימוש בסידור "העבודה שבלב", בו לא כלולה ברכת "עננו", יכולות להוסיף לתפילה את ברכת נחם, כנהוג בתשעה באב, ולהוסיף את שירת התיבות האחרונות של סדר אבינו מלכנו לאחר תפילת עמידה.

ח. בתפילות העמידה מוסיפים את התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה; משנים את החתימה של ברכת "קדושת השם" וברכת "השבת המשפט"; כופלים את תיבת "לעלא" באמירת הקדיש, וחותרים ב-"עושה השלום במרומיו...".

ט. קריאת התורה: בתפילת שחרית בציבור קוראים בתורה לשלושה עולים מפרשת "כי תשא", בפסוקים המזכירים את י"ג מידות הרחמים (עליה ראשונה: שמות לב, 11-14; עליה שנייה: שמות לד, 1-3; עליה שלישית: שמות ל"ד, 4-10). נוהגים לפי מסורת אשכנז שבעת הקריאה הציבור אומר יחד את הפסוק: "שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך", את י"ג מידות הרחמים, ואת המילים "וסלחת לעוננו ולטאתנו ונחלתנו". לאחר האמירה המשותפת חוזר בעל הקריאה על הפסוקים בטעמים של הימים הנוראים. בתפילת מנחה קוראים בתורה וחוזרים על הקריאה מהבוקר. עדות אשכנז מפטירות בישעיה נה, 6 - נו, 8. ספרדים ועדות המזרח אינם מפטירים כלל בתעניות (למעט ביום הכיפורים ובמנחה).

י. נוהגים לומר את מזמור תהילים כז בתום תפילת ערבית ובתפילת שחרית. **המזמור מופיע בתפילות החול בסידור תפילת האדם.** פסוקים מתוך הפרק מופיעים בסידור "העבודה שבלב", בפרקי ההתייחדות האישית בסוף תפילת עמידה לערב שבת ובפרקי "רשות היחיד" שבסוף הסידור.

יא. בשנים האחרונות יש הקושרים את יום התענית לרצח רה"מ יצחק רבין, אשר כגדליה בן אחיקם, נרצח אף הוא על ידי מתנקש יהודי.

י"ב. מנהג חלק מקהילות התנועה להקדיש את ימי התענית "הקטנים" בלוח השנה העברי ללמוד ולעשייה בנושאי חברה, התנדבות וצדק חברתי.

שבת שובה, פרשת האזינו, ח' תשרי 26.9

- א. בתפילות העמידה ובברכת "מעין שבע" מוסיפים את התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה, ומשנים את חתימת ברכת קדושת השם ל"מלך הקדוש". כופלים את תיבת "לעלא" באמירת הקדיש וחותמים ב"עושה השלום במרומיו...".
- ב. נוהגים לומר את מזמור תהילים כז בתום תפילת ערבית ותפילת שחרית. **המזמור מופיע בתפילות השבת בסידור תפילת האדם.** פסוקים מתוך הפרק מופיעים בסידור "העבודה שבלב", בפרקי ההתייחדות האישית בסוף תפילת עמידה לערב שבת ובפרקי "רשות היחיד" שבסוף הסידור.
- ג. בתפילת שחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "האזינו". בשל מספר הפסוקים המצומצם של הפרשה ולשון השירה שבה ראוי לקרוא את הפרשה כולה. מפטירים בהפטרה מיוחדת לשבת "שובה" בהושע יד, מפסוק 2 ועד חתימת הספר. נוהגים להוסיף את הפסוקים מיאל ב, מפסוק 15 ועד סוף הפרק.
- ד. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וזאת הברכה".
- ה. בצאת השבת ממשיכים באמירת הסליחות.

בין כסה לעשור, ימים שני-ראשון, ג'-ט' תשרי, 21-27.9

- א. בתפילות העמידה מוסיפים את התוספות המיוחדות לעשרת ימי תשובה בברכות: אבות, גבורות, הודאה ועושה השלום, ומשנים את חתימת ברכת "קדושת השם" וברכת "השבת המשפט".
- ב. כופלים את תיבת "לעלא" באמירת הקדיש וחותמים ב-"עושה השלום במרומיו...".
- ג. בתפילת שחרית ומנחה, לאחר תפילת עמידה, אומרים את סדר "אבינו מלכנו" או לחילופין שרים את הבית האחרון של הפיוט. **בסידור תפילת האדם מופיע סדר זה במסגרת התחנון.**
- ד. בתום תפילת ערבית ובתום תפילת שחרית נוהגים לומר את מזמור תהילים כז. **המזמור מופיע בתפילות החול בסידור "תפילת האדם"**. פסוקים מתוך הפרק מופיעים בסידור "העבודה שבלב", בפרקי ההתייחדות האישית בסוף תפילת עמידה לערב שבת ובפרקי "רשות היחיד" שבסוף הסידור.
- ה. במהלך עשרת ימי תשובה ממשיכים באמירת סדרי הסליחות. המנהג המסורתי הוא לומר את סדר הסליחות לאחר חצות הליל ועד לזמן עלות השחר. רבות מקהילות התנועה נוהגות לומר את סדר הסליחות גם בשעות הערב והלילה המוקדמות. מעיקר הדין – ניתן לומר את פיוטי הסליחות גם קודם לתפילת המנחה.

- ו. קהילות ספרד נוהגות לתקוע בשופר בזמן אמירת י"ג המידות במהלך סדר הסליחות. קהילות אשכנז נוהגות לתקוע בשופר לאחר תפילת השחרית.

מנהגי אמירת הסליחות

- א. סדר הסליחות מבוסס על סדרת פיוטים ובינם חזרה על י"ג מידות הרחמים. במרוצת הדורות צורפו לסדר הסליחות תפילות ומקראות פתיחה כדוגמת פסוקי "אשרי יושבי ביתך" וסדרת בקשות ותחינות. בנוסף כולל סדר הסליחות המסורתי את הוידוי ואת פסוקי "נפילת האפיים". מלבד ימי אלול ועשרת ימי תשובה נוהגים באמירת סליחות בתעניות, למעט תשעה באב.
- ב. קהילות ספרד נוהגות לומר את הסליחות ממוצאי ראש חודש אלול ועד לערב יום הכיפורים. קהילות אשכנז, וכך גם מרבית קהילות התנועה, נוהגות להתחיל באמירת התפילות במוצאי שבת שלפני ראש השנה ובלבד שניתן להקדים לחג שלושה ימי אמירת סליחות. במידה וראש השנה חל בשבת, ביום שני או ביום שלישי נוהגים להקדים את אמירת הסליחות למוצאי השבת שבוע קודם לכן כפי שקרה בסוף שנת תשע"ח.
- ג. קהילות ספרד נוהגות לומר מדי לילה סדר סליחות קבוע. קהילות אשכנז נוהגות לשלב בסדר הסליחות פיוטים שונים מדי לילה.
- ד. קהילות ספרד נוהגות לתקוע בשופר בשעה ששליח הציבור והקהל אומרים את י"ג המידות. קהילות אשכנז אינן תוקעות בשופר בזמן אמירת הסליחות ובמקום זאת משמיעות תקיעות שופר בתום תפילת השחרית בימות אלול.
- ה. המנהג המסורתי לומר את סדר הסליחות לפני עלות השחר, באשמורת האחרונה של הלילה. קהילות מסורתיות רבות מקלות באמירת סליחות החל מחצות הלילה (עפ"י שעות זמניות, סביבות 10:30-11:00 בלילה בישראל). מעיקר הדין ניתן גם לומר סליחות בשעות תפילת המנחה. קהילות התנועה נוהגות להקל ולאומרן בשעות הערב והלילה המוקדמות.
- ו. נוהגים לומר את סדר הסליחות בציבור ובמניין, אם כי ניתן לומר את פיוטי הסליחות גם ביחידות. המנהג המסורתי הוא להימנע מאמירת י"ג מידות בהעדר מנין. בעת אמירת י"ג מידות נוהגים לעמוד. שליח/ת הציבור מתעטפים בטלית בעת אמירת הסליחות.

יום הכיפורים, יום שני, י' תשרי, 28.9

- א. בערב יום הכיפורים נוהגים להרבות בצדקה ובגמילות חסדים.
- ב. יום הכיפורים אסור באכילה ובשתייה, בסיכת הגוף, ברחיצת הגוף, בנעילת מנעל עור וביחסי אישות.
- ג. בערב החג מדליקים נרות לאחר הסעודה המפסקת ומברכים לאחר ההדלקה "...להדליק נר של יום הכיפורים". לאחר ההדלקה מברכים את ברכת הזמן (שהחיינו), ונוהגים לברך את הילדים.

- ד. יש הנוהגים להדליק טרם הדלקת נרות החג גם נרות נשמה לזכר קרוביהם.
- ה. נוהגים ללבוש בגדי לבן ולהתעטף בטלית בכל תפילות יום הכיפורים, לרבות בתפילות ערבית, מנחה ונעילה.
- ו. פותחים את התפילה באמירת תפילת "כל נדרי". מוציאים שני ספרי תורה מן הארון. מנהג חלק מהקהילות להוציא את כל ספרי התורה. משתדלים לומר את סדר "כל נדרי" עוד טרם שקיעת החמה וחותמים אותה בברכת הזמן (שהחיינו).
- ז. בקריאת שמע בערבית ובשחרית נוהגים לומר בקול רם את המלים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", לאחר אמירת הפסוק "שמע ישראל...".
- ח. בכל תפילות היום מתפללים תפילת עמידה של שבע ברכות, על התוספות המיוחדות המשולבות בה. לאחר ברכת עושה השלום אומרים את סדר הווידוי (למעט בתפילת נעילה בה נאמר הווידוי כחלק מהברכה הרביעית של קדושת היום). המנהג המסורתי הוא שהיחיד אומר את הווידוי בתום תפילת העמידה ואילו בחזרות הש"ץ משלבים את הווידוי בברכה הרביעית – ברכת קדושת היום.
- ט. לאחר סיום סדר הסליחות בערבית, בשחרית במנחה, ובתפילת נעילה אומרים את סדר "אבינו מלכנו".
- י. **קריאת התורה והפטרה:** בשחרית מוציאים שני ספרי תורה ואומרים לאחר פתיחת הארון את י"ג מדות הרחמים ופסוקי "ואני תפילתי".
- יא. בספר ראשון קוראים לששה עולים בפרשת החג. מרבית קהילות התנועה נוהגות לקרוא מתוך פרשת "נצבים" (דברים כט, 9-14; ל, 1-20) כמופיע במחזור "כוונת הלב". הקריאה המסורתית לקוחה מתוך פרשת "אחרי מות" (ויקרא טז, 1-34). בקהילות בהן נוהגים לברך בברכת "מי שברך" את העולים לתורה מוסיפים: "ויחתמה/ ויחתמה לחיים טובים ביום הדין הזה".
- יב. בספר השני קוראים למפטיר. מנהג רוב קהילות התנועה לקרוא בפסוקי בפרשת "אמר" (ויקרא כג, 26-32) כמופיע במחזור "כוונת הלב". המנהג המסורתי: פסוקי קורבנות החג בפרשת "פנחס" (במדבר כט 7-11). יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון ובספר השני. יש הנוהגים לקרוא הברכה לשלומם של החולים טרם הגבהת הספר הראשון.
- יג. מפטירים בנבואת ישעיהו: "זה צום אבחרהו" (פרק נז, 14-21 ו- נח, 1-14).
- יד. מנהג רוב קהילות התנועה לומר את סדר ה"יזכור" לאחר קריאת התורה במנחה כמופיע במחזור "כוונת הלב". מנהג מקצת מקהילות התנועה לומר את סדר ה"יזכור" האישי לאחר קריאת התורה בשחרית, טרם השבת ספרי התורה להיכל, כנהוג ברגלים וביום הכיפורים בקהילות המסורתיות.
- טו. **תפילת המוסף:** לאחר החזרת ספרי התורה להיכל מתפללים את תפילת המוסף. לאחר תפילת העמידה קוראים את הפיוט "ונתנה תוקף" ואת סדר עבודת הכהן הגדול. נוהגים ששליח הציבור או הציבור כולו כורעים ונופלים על פניהם במהלך סדר עבודת הכהן הגדול.

ט"ז. **תפילת מנחה:** בתפילת מנחה קוראים לשלושה עולים לתורה. מנהג קהילות התנועה לקרוא מתוך פרשת "קדושים" (ויקרא יט, 1-18), כמופיע במחזור "כוונת הלב". המנהג המסורתי: קריאת פסוקי העריות בפרשת "אחרי מות" (ויקרא, יח, 1-30, המשך הקריאה מבוקר החג). העולה השלישי לתורה מפטיר בספר יונה וחותרם בשלושה פסוקים ממיכה ז, 18-20. חותמים את קריאת ההפטרה בשלוש ברכות: "האל הנאמן בכל דבריו", "בונה ירושלים", "משמח ציון בבניה ובבנותיה/מגן דוד".

י"ז. מנהג מרבית קהילות התנועה לערוך את סדר ה"יזכור" לאחר קריאת התורה במנחה, או בין תפילת המנחה לתפילת הנעילה.

י"ח. לאחר השבת ספרי התורה להיכל מתפללים את תפילת העמידה ואת סדר הווידוי.

י"ט. **תפילת נעילה:** בתום תפילת מנחה, חותמים את תפילות היום בתפילת הנעילה. זמנה של התפילה בעת ש"החמה בראש האילנות" (מקביל לזמן הדלקת הנרות בערב החג). במהלך תפילת עמידה וסדר "אבינו מלכנו" מחליפים את התיבות: "כתבנו", "כתוב", "ונכתב" לתיבות: "חתמנו", "חתום" ו"ונחתם" בהתאמה.

כ. בתפילת נעילה נאמר סדר הווידוי בברכת "קדושת היום", ולא בתום תפילת עמידה.

כ"א. מסיימים את התפילה עם צאת הכוכבים. בתום התפילה, לאחר אמירת פסוקי הייחוד: "שמע", "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ו-"י"י הוא האלוהים", תוקעים בשופר. יש התוקעים תקיעה גדולה בלבד ויש תוקעים סדר תקיעה-שברים-תרועה-תקיעה גדולה.

כ"ב. לאחר תקיעת השופר עורכים הבדלה ומברכים שלוש ברכות (בורא פרי הגפן, בורא מאורי האש והמבדיל בין קודש לחול). לא מברכים על הבשמים. נוהגים להדליק את נר ההבדלה מן האש של אחד מנרות הנשמה שהודלקו לפני החג.

כ"ג. מנהג ראוי של רבות מקהילות התנועה לחתום את סדר התפילות ביום הכיפורים בשירת התקווה.

כ"ד. לקיים את הנאמר "ילכו מחיל אל חיל" (תהילים פ"ד, ח) נוהגים להתחיל בבניית הסוכה כבר במוצאי יום כפור.

כ"ה. נוהגים לקיים במוצאי יום הכיפורים סדר קידוש לבנה. ברכת קידוש הלבנה מופיעה לראשונה בקהלנו בסידור "תפילת האדם".

"ומחה יי דמעה" – אבלות ביום הכיפורים

יום הכיפורים מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. האבלים שקמו מאבלותם נוהגים בכל מנהגי היום ומצטרפים לתפילות הציבור. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו ימי האבלות מצאת החג, ועד לחג הסוכות.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר החג עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת לאחר החג האבלים אינם נוהגים במנהגי אבלות השבעה. במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת החג את מנהגי אבלות השלושים עד לחג הסוכות, המבטל את ימי אבלות השלושים. האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב יום הכיפורים או עד לחג הסוכות.

חג הסוכות

מנהגי הסוכה

- א. הסוכה היא דירת ארעי, האמורה לשמש את האדם בחג הסוכות כמגורי קבע. אין יוצאים ידי חובה בסוכה, שכולה או מקצתה, גזולה או גנובה. סוכה ישנה (כזו הקיימת 30 ימים לפני החג) ניתן לשבת בה, אך יש לחדש בה דבר מה, כדוגמת הנחה מחודשת של הסכך או הוספת סכך.
- ב. גודלה המזערי של הסוכה – שיהא אדם יושב בה כשראשו ורוב גופו בתוך הסוכה. להלכה נקבע שיעור מינימלי של שבעה טפחים לאורך ולרוחב ועשרה טפחים בגובהה (הטפח – 8 ס"מ או 10 ס"מ לשיטה אחרת). גובהה המרבי של הסוכה – עד עשרים אמה (9.6 מטר).
- ג. ארעיות הסוכה הולכת אחרי הסכך. דפנות הסוכה יכולות להיעשות מכל חומר ואף להיות בגדר מבנה קבע (כדוגמת קיר). הסכך חייב להיות מן הצומח, ומדבר תלוש שאינו מחובר לקרקע.
- ד. סוכה כשרה חייבת בשלוש דפנות לפחות, כשהדופן השלישית יכולה להיות צרה ביותר (טפח אחד בלבד). אחת מהדפנות יכולה לעמוד מצדן השני של שתי הדפנות המחוברות ואין הכרח שכל שלוש הדפנות תהיינה מחוברות זו לזו.
- ה. "צלתה מרובה מחמתה" – פנים הסוכה צריך להיות מוצל על ידי הסכך. הכלל ההלכתי הוא שאין לבנות סוכה תחת גג או אילן. במקום בו אין ברירה, ראוי לבנות את הסוכה גם באופן שאינו תואם את הדין ההלכתי מאשר לא לבנותה בכלל, ולו כזכר למצווה.
- ו. נוהגים לקשט את הסוכה בפירות ובקישוטים שונים לשם הידור המצווה. נוהגים להזמין את האושפיזין לפני הסעודה בסוכה בכל אחד מימי החג (בערב יום טוב ובערב שבת חוה"מ מזמינים האושפיזין לפני הקידוש).

ז. נוהגים להקפיד לאכול את סעודת ליל החג בסוכה, ומי שאין ברשותו סוכה ואינו מתארח בסוכה יכול לצאת לידי חובה בקידוש הנערך בסוכת בית הכנסת. במהלך יתר ימי החג נוהגים לאכול את סעודות הקבע בסוכה, ולאכול מחוצה לה רק סעודות ארעי. בכל עת שאוכלים סעודת קבע בסוכה מברכים "לישב בסוכה".

חג הסוכות, יום שבת, ט"ו תשרי 3.10

מנהגי התפילה בחג הסוכות מתייחסים למנהג המופיע במחזור "השמחה שבלב" לשלוש הרגלים, בהוצאת מר"ם וקהילת "כל הנשמה".

א. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לאחר ההדלקה "...להדליק נר של שבת יום טוב". לאחר ההדלקה מברכים את ברכת הזמן ("שהחיינו").

ב. מקדימים לתפילת הערבית סדר קבלת שבת מקוצר. מנהג חלק מהקהילות לפתוח במזמור כ"ט ולהמשיך ב-"לכה דודי" ובמזמורים צ"ב ו-צ"ג. מנהג אחר הוא לפתוח במזמור צ"ב.

ג. מתפללים תפילת עמידה של שבת ויום טוב (תפילת שבע), ומזכירים את "חג הסוכות, זמן שמחתנו". מוסיפים "יעלה ויבוא" וחותמים את הברכה הרביעית ב-"מקדש השבת ישראל והזמנים". לאחר תפילת העמידה מוסיפים את פסוקי "ויכולו" ואת ברכת "אחת מעין שבע".

ד. בברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא", את הבקשה: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב", ואת הבקשה המיוחדת לחג הסוכות.. מנהג רבות מקהילות התנועה: "הרחמן הוא יפרוש עלינו את סוכת שלומנו". הנוסח המסורתי של הבקשה: "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת". מוסיפים גם את הברכות והבקשות לשבת

ה. עורכים את הקידוש הקהילתי בסוכת בית הכנסת. מקדשים בבית הכנסת ובבית בסדר: יין, קדושת היום ("...מקדש השבת ישראל והזמנים"), ברכת הזמן, ברכת "לישב בסוכה", וברכת הפת. מקדימים לקידוש את פסוקי "ויכולו". המקדשים בבית ולא בסוכה אינם מברכים על הישיבה בסוכה.

ו. מזמינים את האושפיזין טרם הקידוש (כמופיע במחזור "השמחה שבלב") או טרם ברכת הסוכה.

ז. **נטילת הלולב וההלל:** בבוקר החג נוטלים את ארבעת המינים בברכה. זמן הנטילה מזריחת החמה ועד שקיעתה, אולם נוהגים לטול הלולב עד תחילת אמירת ההלל. מנהג רבות מקהילות התנועה לטול את המינים יחד במעמד קהילתי לאחר סיום תפילת העמידה בשחרית וטרם אמירת ההלל. פירוט מנהגי נטילת הלולב מופיע בהמשך.

ח. המנהג המסורתי הוא שלא לטול את הלולב בשבת בשל חשש טלטול. בקהילות התנועה נוהגים לטול הלולב בשבת. מקצת הקהילות נוהגות לטול הלולב בשבת רק אם מדובר ביום טוב ראשון של החג, כפי שקורה בשנת תשפ"א (מנהג קהילת הר-אל).

ט. **סדר ההושענות:** לפני קריאת התורה נוהגים באמירת סדר ההושענות. מוציאים ספר תורה מן ההיכל, מניחים אותו על הבימה/דוכן הקריאה, או

ניצבים עמו על הבימה, והקהל מקיף את התורה הקפה אחת בעת אמירת פיוט ההושענות ליום טוב, תוך אחיזה באגודת ארבעת המינים. מנהג חלק מהקהילות לשלב את אמירת ההושענות בסדר הוצאת ספר התורה, לאחר הוצאת הספרים וטרם הקריאה בתורה. מנהג חלק מקהילות ספרד לומר את סדר ההושענות לפני חתימת התפילה, בתום תפילת המוסף. ברוח זו, קהילות שאינן אומרות את תפילת המוסף יכולות לומר את פיוט ההושענא בעת השבת הספרים להיכל. **במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" מופיעים פיוטי הושענות ממסורת הקהילות השונות וכן פיוטים שנכתבו על ידי רבות ורבני התנועה.**

י. המנהג המסורתי הוא לא להקיף את הבמה בעת אמירת הושענות ביום שבת, אלא להסתפק באמירת פיוטי ההושענות המיוחדים לשבת למול הארון הפתוח, בתום אמירת ההלל (כמנהג אשכנז) או לאחר תפילת המוסף (כמנהג ספרד).

יא. **קריאת התורה וההפטרה:** מוציאים שני ספרי תורה בשחרית. בעת הוצאתם אומרים את י"ג מידות הרחמים ופסוקי "ואני תפילתי". חלק ניכר מהקהילות המסורתיות נוהגות להימנע מאמירתם בשבת. בספר הראשון מעלים שבעה עולים בפסוקי המועדים שבפרשת "אמר" (ויקרא כג, 1-44). בספר השני קוראים למפטיר בעניין החג. המנהג המסורתי: פסוקי קורבנות היום הראשון של החג בפרשת "פנחס". מנהג מחזור "השמחה שבלב": פסוקי החג מתוך פרשת "ראה". ראו בהמשך טבלת הקריאות וההפטרות לכל ימי החג.

יב. יש הנוהגים לומר חצי קדיש בתום הקריאה בספר הראשון ובספר השני. יש הנוהגים לומר ברכה לרפואת החולים בין העליה החמישית לעליה שישית.

יג. על פי המנהג במחזור "השמחה שבלב" מפטירים במלכים א' ח, 1-14 בסיפור חג הסוכות בימי שלמה המלך וחנוכת המקדש הראשון. על פי המנהג המסורתי מפטירים בזכריה י"ד 1-21, בנבואה המזכירה את חג הסוכות ואת הקשר בינו לבין הבקשה לגשמים.

יד. במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" מופיע נוסח של תפילת המוסף לרגלים ונוסח מיוחד של "זכר למוסף". מרבית קהילות התנועה נוהגות להסתפק בזכר למוסף בנוסחים אלו או בנוסח המופיע בסידור "העבודה שבלב".

טו. במנהג המסורתי קוראים את מגילת קהלת ביום טוב ראשון שחל בשבת, מכיוון שימי חול המועד אינם כוללים שבת. חלק מקהילות התנועה נוהגות לחלק את פרקי מגילת קהלת בין ימי החג, ולהתחיל בקריאתה ממילא כבר ביום טוב ראשון של החג.

טז. בסעודת צהרי החג, מקדשים על היין ועל הפת. מקדימים לברכות את פסוקי "ושמרו בני ישראל" (שמות לא טז-יח) "אלה מועדי יי" ו-"וידבר משה..." (ויקרא כג, ד ו-מד).. נוסח הקידוש מופיע גם בסידור "העבודה שבלב", במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם". כמו בכל יתר הסעודות הנערכות בסוכה, מברכים את ברכת הישיבה בסוכה לפני ברכת הפת. ניתן לחזור ולהזמין את האושפיזין של היום הראשון – שרה ואברהם.

י"ז. בתפילת מנחה מעלים שלושה עולים בפרשת "וזאת הברכה", מתפללים תפילת שבע של שבת ויום טוב ומזכירים את "חג הסוכות זמן שמחתנו". אין אומרים פסוקי "צדקתך צדק".

י"ח. במוצאי החג, עם צאת הכוכבים, עורכים טקס הבדלה מלא (יין, בשמים, נר והבדלה).

י"ט. בלילות חול המועד סוכות נוהגים לערוך זכר ל-"שמחת בית השואבה" ומתכנסים בסוכה או בבית הכנסת ללימוד ולשירה. מזמינים את האושפיזין של היום.

"ומחה יי דמעה" – אבלות ביום טוב סוכות

חג הסוכות מפסיק את אבלות השבעה ואת אבלות השלושים, גם אם האבלים הספיקו לשבת באבלותם במשך זמן קצר בלבד לפני כניסת החג. במידה והאבלים כלל לא נהגו במנהגי האבלות לפני כניסת החג (מכורח או מבחירה) ימנו שבעת ימי האבלות מצאת שמחת תורה.

האבלים המעוניינים בכך יכולים להמשיך ולקבל מנחמים גם לאחר יומו הראשון של חג הסוכות ובמהלך חול המועד עד השלמת שבעה ימים מיום הקבורה, ואף להודיע על כך ברבים (במודעת האבל או בשמועה). יחד עם זאת במהלך היום הטוב וחול המועד האבלים אינם נוהגים במנהגי האבלות אלא מקבלים את פני המנחמים בלבד.

במידה והחג בטל את אבלות השבעה, האבלים נוהגים מצאת שמחת תורה את מנהגי אבלות השלושים עד ליום השלושים לקבורתו.

האבלים יכולים לעלות לקבר יקירם בערב סוכות או לאחר החג. אין נוהגים לפקוד הקבר לצורך אזכרה במהלך ימי חול המועד.

מנהגי ארבעת המינים ונטילת הלולב

א. בכל אחד מימי החג נוהגים ליטול יחד בברכה את ארבעת המינים: לולב, אתרוג, הדס וערבה. נטילת הלולב ביום הראשון נחשבת כמצווה מהתורה, ואילו נטילת הלולב ביתר ימי החג היא מתקנת רבן יוחנן בן זכאי לזכר המקדש (בו נהגו לטול את הלולב במשך כל ימי החג).

ב. במרבית קהילות התנועה נוהגים לטול את הלולב גם בשבת, בניגוד למנהגן של הקהילות המסורתיות (מחשש לטלטול בשבת). מנהג חלק מהקהילות (כדוגמת קהילת הר-אל) ליטול לולב בשבת רק אם מדובר ביום טוב ראשון של חג הסוכות.

ג. אין לברך על נטילת לולב אם אחד מן המינים גנוב או גזול. אין מברכים על הנטילה אם האגודה חסרה את אחד מן המינים או אחד מהם פסול.

ד. נוהגים לטול לולב אחד, אתרוג אחד, שלושה ענפי הדס, ושני ענפי ערבה. מנהג חלק מעדות ישראל להוסיף הדסים וערבות להידור המצווה.

- ה. אוגדים את הלולב, הערבה והדס יחד, לשם הידור המצווה. יש המקפידים לאגוד את הלולב במינו ולהשתמש בכלי מיוחד הקלוע מעלי התמר. יש הקושרים את האגודה בסרט, חבל או פיסת בד. מקפידים שהלולב יהיה גבוה מההדסים ומהערבות בטפח (8 ס"מ).
- ו. בכל יום מימות החג מברכים טרם הנטילה "...וציוונו על נטילת לולב". ביום הראשון של החג, או בפעם הראשונה שנוטלים את הלולב, מוסיפים את ברכת הזמן (שהחיינו). נוהגים לאחוז את אגודת הלולב, ההדס והערבה ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל. בעת הברכה אוחזים את האתרוג במהופך, כאשר עוקץ הפרי כלפי מעלה בניגוד לדרך גידולו, כדי שהמברך לא יצא ידי חובת הנטילה עוד לפני הברכה בעצם האחיזה בארבעת המינים. לאחר הברכות הופכים את האתרוג כדרך גידולו (עוקץ למטה ופטמה למעלה) ומנענעים את האגודה לארבע רוחות השמים למעלה ולמטה
- ז. לעניין נענוע האגודה ישנם מספר מנהגים. מנהג אשכנז: מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה, מטה. מנהג האר"י וקהילות החסידים: דרום, צפון, מזרח, מעלה, מטה, מערב. נוהגים לנענע את האגודה שלוש פעמים לכל כיוון.
- ח. זמנה של המצווה במהלך כל שעות היום, אך נוהגים לברך על נטילת הלולב עוד טרם אמירת תפילת ההלל בכל אחד מימיו של החג. מנהג רבות מהקהילות לעצור את סדר התפילה לאחר תפילת העמידה (ביום טוב ובחול המועד), להדריך את חברי הקהילה והמתפללים בפרטי המצווה ולאפשר לכל החפץ בכך לטול את הלולב.
- ט. בעת אמירת ההלל אוחזים באגודת ארבעת המינים. שבים ומנענעים את האגודה בעת אמירת הפסוקים "הודו ליי כי טוב, כי לעולם חסדו", בראשית ובסוף פרק קי"ח ובפסוק: "אנא יי הושיעה נא" שבאמצע הפרק.
- י. בנוסחי התפילה המסורתיים נוהגים שהקהל עונה: "הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו" אחרי ששליח הציבור אומר כל אחד מארבעת הפסוקים הראשונים של הפרק (הודו, יאמר נא בית ישראל, יאמרו נא בית אהרון, יאמרו נא יראי יי) ומנענעים את האגודה בעת אמירת הפסוק. במרבית קהילות התנועה אין נוהגים שהקהל חוזר אחרי שליח הציבור באמירת "הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו", וממילא אין מנענעים את האגודה, אלא בראשית הפרק ובחתימתו. בנוסף נוהגים לנענע את הלולב בעת אמירת הפסוק "אנא יי הושיעה נא" והחזרה עליו.
- יא. מכאן שעל פי מנהג מרבית קהילות התנועה (וכך גם במחזור "השמחה שבלב") יש לנענע את אגודת המנים ארבע פעמים בעת ההלל: בפסוק הראשון ובפסוק האחרון של הפרק ("הודו ליי כי טוב...") ובעת האמירה הכפולה של הפסוק "אנא יי הושיעה נא". יש הנוהגים לנענע האגודה בכל ארבעת הפסוקים של "הודו", "יאמר נא בית ישראל", "יאמרו נא בית אהרון", "יאמרו נא יראי יי".
- יב. נוהגים לנענע האגודה שלוש פעמים לכל כיוון. יש הנוהגים שבזמן ששליח הציבור אומר את שם יי, בעת אמירת פסוקי ההלל עוצרים את הנענוע של הלולב.

י"ג. נוהגים לאחוז באגודת המינים גם בעת ההקפה של ספר התורה בזמן אמירת פיוטי ההושענות.

חול המועד סוכות, ימים ראשון עד שישי ט"ז – כ"א תשרי 4-9.10

א. בתפילות העמידה ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים את הבקשה המיוחדת לחג הסוכות: "הרחמן הוא יפרוש עלינו את סוכת שלומו" או "הרחמן הוא יקים לנו סוכת דוד הנופלת".

ב. בחול המועד אין מניחים תפילין.

ג. **תפילת העמידה, ההלל ונטילת הלולב:** מתפללים תפילת עמידה של חול (ומוסיפים בה כאמור את ברכת "יעלה ויבוא") נוטלים את הלולב עוד טרם אמירת ההלל. לאחר תפילת עמידה אומרים הלל שלם בברכותיו. מנענעים הלולב בפסוקי "הודו ל-י" ו"אנא יי הושיעה נא". לעניין מנהגי הנטילה ואמירת ההלל ראו לעיל. **אין אומרים תחנון בחול המועד.**

ד. נוהגים לומר את סדר ההושענות טרם הוצאת ספר התורה, או במהלך הוצאת ספר התורה. המנהג המסורתי לומר בכל אחד מימות החג פיוט הושענות אחר. מנהג רבות מקהילות התנועה (כפי שמשתקף בסידור "העבודה שבלב") לחזור בימות חול המועד על פיוט ההושענות הנאמר ביום טוב ראשון. **במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם" מופיעים מגוון של פיוטי הושענות ממסורת העדות השונות, וניתן לבחור מבינם. עדות ספרד נוהגות לומר את סדר ההושענות לפני חתימת התפילה.**

ה. קריאת התורה: מוציאים ספר תורה אחד וקוראים לארבעה עולים בעניין החג. המנהג המסורתי: קריאת פסוקי הקורבנות של היום מתוך פרשת "פנחס" (חוזרים על אותה הקריאה בכל עליה). מנהג "השמחה שבלב": פסוקי החג בפרשת "אמר" (מתוך הקריאה של היום הראשון – שלושה פסוקים בכל עליה). ראו טבלת הקריאות בתורה בימי החג בהמשך. אין מפטירים בחול המועד.

ו. לאחר קריאת התורה נוהגים להוסיף זכר למוסף או להתפלל תפילת מוסף, בת שבע ברכות, כמופיע במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם". גם קהילות שאינן אומרות זכר למוסף בשבת, ראוי ויוסיפו את התפילה במהלך חול המועד לאחר החזרת התורה להיכל, על מנת לברך את ברכת "....מקדש ישראל והזמנים".

ז. בסעודות הנערכות בסוכה מברכים "ליישב בסוכה" טרם ברכת הפת. מזמינים אושפיזין טרם ברכת הסוכה והפת.

ח. בלילות חול המועד סוכות נוהגים לערוך זכר ל-"שמחת בית השואבה" ומתכנסים בסוכה או בבית הכנסת ללימוד ולשירה.

"ומחה יי דמעה" – אבלות בחול המועד ובשמיני עצרת

קרוביו של אדם שנקבר במהלך חול המועד מתחילים את אבלות השבעה עם צאת חג שמחת תורה למשך שבעה ימים.

יחד עם זאת אם האבלים מעוניינים לקבל פני מנחמים במהלך ימי חול המועד, לאחר הקבורה, הם יכולים לעשות כן, מבלי שינהגו במנהגי האבלות הפומביים במהלך ימי חול המועד. עם צאת חג שמחת תורה ימשיכו לקבל פני מנחמים עד היום השביעי מהקבורה, ואין הכרח לקבל פני מנחמים עד להשלמת שבעת ימי האבל.

לאחר תום שבעת ימי האבל הנמנים מצאת שמחת תורה מתחילה אבלות השלושים הנמנית עד מלאת שלושים ימים מהקבורה. המנהג המסורתי הוא ליחס ליום שמחת תורה 7 ימים מתוך ימי השלושים ולחשב המועד לסיומם בהתאם. ניתן לעלות לקבר ביום השביעי לקבורה או בתום שבעת ימי האבל המתחילים עם צאת חג שמחת תורה. את אזכרת השלושים עורכים ביום השלושים לקבורה.

הושענא רבא, יום שישי כ"א תשרי 9.10

- א. יומו השביעי של החג - דיניו כדיני חול המועד לעניין תפילות הרגל והקריאה בתורה.
- ב. ביום זה, שנחשב כיום חיתום הדין, נוהגים מקצת מנהגי הימים הנוראים, בכל הנוגע לניגוני התפילה, להדלקת נר נשמה ולאיחולי אדם לרעהו: "גמר טוב", או "פתקה טובה".
- ג. יש הנוהגים לערוך בליל הושענא רבה תיקון וליל לימוד בדומה לליל שבועות וליל שביעי של פסח.
- ד. לאחר אמירת ההלל נוהגים לומר סדר הושענות מיוחד. נוהגים להוציא את כל ספרי התורה שבהיכל ולהקיפם שבע הקפות בעת אמירת הפיוטים שנאמרו בימי החג הקודמים ופיוטים נוספים המיוחדים ליום הושענא רבא. בתום ההקפות נוהגים לומר פיוטי הושענות מיוחדים שעניינם הבקשה לגשם והצפייה לגאולה. בתום אמירת הפיוטים חובטים בקרקע באגודה של חמשה ענפי ערבות חמש פעמים ויש הנוהגים לנענע את אגודת הערבות (על יסוד פירושו של רש"י למסכת סוכה). **נוסח מיוחד של פיוטים ותפילה ליום הושענא רבא מופיע במחזור "השמחה שבלב" ובסידור "תפילת האדם".**
- ה. בשעות הצהרים של הושענא רבא נוהגים לאכול את הסעודה האחרונה בסוכה ולומר תפילה מיוחדת עם היציאה האחרונה מן הסוכה. נוסח התפילה מופיע במחזור "השמחה שבלב".

שמיני עצרת ושמחת תורה, יום שבת כ"ב תשרי 10.10

- א. שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו ואין יושבים בו בסוכה. נוהגים לומר תפילה ליציאה מן הסוכה בעת הישיבה בסוכה ביום הושענא רבא, טרם כניסת החג.
- ב. בערב החג מדליקים נרות ומברכים לאחר ההדלקה "להדליק נר של שבת ויום טוב". מברכים גם את ברכת הזמן (ברכת שהחיינו), שכן מדובר ביום טוב נפרד.

ג. מתפללים תפילת עמידה של יום טוב, בת שבע ברכות, מוסיפים את התוספות לשבת, ומזכירים את "שמיני עצרת החג הזה, זמן שמחתנו". בברכת המזון מוסיפים את התוספות לשבת ואת "יעלה ויבוא" ואת הבקשה "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב".

ד. מנהג חלק מקהילות התנועה להוציא ספר תורה גם לאחר תפילת העמידה בליל החג ולהזמין את הילדים לעליה מיוחדת בלויית אחד מן המבוגרים. למנהג זה יסוד במנהגי חלק מקהילות אשכנז שנהגו לקרוא בתורה בליל שמחת תורה.

ה. **תפילת הגשם:** בבוקר החג אומרים את ברכת הגשם ונוהגים לאמרה מול ארון פתוח. בסידור "העבודה שבלב", בסידור "תפילת האדם" ובמיוחד במחזור "השמחה שבלב" מבחר פיוטי גשמים ממסורת הקהילות השונות. לעניין זה מספר מנהגים:

1. שילוב ברכת הגשם בחזרת שליח הציבור על תפילת העמידה בשחרית, לאחר ברכת אבות ואימהות (מנהג סידור "העבודה שבלב" וקהילות שאינן אומרות את תפילת המוסף).

2. בקהילות האומרות את תפילת המוסף - שילוב ברכת הגשם בחזרת שליח הציבור על תפילת העמידה במוסף, לאחר ברכת אבות ואימהות (מנהג קהילות אשכנז).

3. אמירת פיוטי הגשם בפני עצמם לאחר השבת התורה להיכל (מנהג קהילות ספרד).

ו. לאחר תפילת העמידה בבוקר החג אומרים הלל שלם בברכותיו.

ז. **ההקפות:** בערב החג לאחר תפילת העמידה, ובבוקר החג, טרם הקריאה בתורה, מוציאים את ספרי התורה מן ההיכל ועורכים שבע הקפות, בשירה ובריקודים, לכבודה של התורה. מקדימים את פסוקי "אתה הראת לדעת" להוצאת ספרי התורה ופותחים כל הקפה בבית מתוך הפיוט "אלוהי הרוחות".

ח. **הקריאה בתורה ובהפטרה:** בתום ההקפות בבוקר החג קוראים בתורה מתוך שלושה ספרים. בספר הראשון לשבעה עולים בפרשת "זאת הברכה" (דברים לג, 1-26). מנהג לעלות לתורה את כל הנוכחים בתפילה, אם באמצעות חזרה על הקריאה, אם באמצעות עליה קבוצתית, ואם באמצעות הקריאה במספר ספרי תורה במקביל, באתרים שונים בבית הכנסת.

ט. נוהגים להזמין את הילדים לעליה מיוחדת בלויית אחד ממבוגרי הקהילה. יש הנוהגים לקרוא בעליה זו בדברים "ג, 27-29, ולהזמין את המבוגר לעליה באמצעות הרשות לחתן/כלת "מעונה" על שום המילים הפותחות את הקריאה. רשות (הזמנה) לעליה זו מופיעה בסידור "העבודה שבלב" ובמחזור "השמחה שבלב". בעת העלייה נוהגים לפרוש טלית מעל ראשי הילדים ולאחר הברכה החותמת את העלייה לברך אותם באמצעות ברכת יעקב לנכדיו: "המלאך הגואל אותי מכל רע הוא יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ" (בראשית מח, 16)

י. לאחר עלית הילדים, מזמינים את חתן/כלת התורה באמצעות הרשות לחתן/כלת התורה ומסיימים את קריאת התורה בקריאה מספר דברים לד,

12-1. בתום הקריאה מכריזים "חזק חזק ונתחזק". מגביהים וגוללים את הספר הראשון.

יא. מזמינים את כלת/חתן בראשית באמצעות הרשות המופיעה אף היא בסידור "העבודה שבלב" ובמחזור "השמחה שבלב" וקוראים בפרשת בראשית פרק א, 1 - פרק ב, 3. מנהג מקצת קהילות התנועה להסתפק בקריאת פסוקי היום הראשון בפרשת בראשית. מגביהים וגוללים את הספר שני.

יב. בספר השלישי מזמינים את המפטיר וקוראים בעניין שמיני עצרת. מנהג קהילות התנועה: פסוקי החג בפרשת "אמר". המנהג המסורתי: פסוקי קורבנות שמיני עצרת בפרשת "פנחס". ראו לעניין זה טבלת הקריאות בתורה וההפטרות לחג בהמשך.

יג. קהילות שיש ברשותן רק ספר תורה אחד, גוללות הספר כדי לחתום התורה ולהתחיל בבראשית. בעת הגלילה בתורה ראוי לומר דברי תורה, לשיר לכבודה של התורה, או לנצל הגלילה כדי להסביר לקהל על דיני ומנהגי ספר התורה.

יד. חלק מקהילות התנועה נוהגות ביום שמחת תורה לפתוח את מגילת התורה לכל אורכה. הבוחרים לקיים מנהג זה ראוי ויתנו דעתם על השמירה הקפדנית על כבודה של התורה ובשלומה של המגילה (לדוג': הזמנת הקהל לאחוז ביריעה באמצעות מטפחות או טליתות).

טו. לאחר גלילת הספר השלישי, המפטיר קורא את ההפטרה ביהושע א, 1-18 או 1-11, על מנת להדגיש את הקשר בין התורה לבין הנביאים וכתובים.

טז. טרם השבת ספרי התורה להיכל אומרים את סדר ה-"יזכור". מנהג חלק מקהילות התנועה לומר סדר 'יזכור' לאחר השבת ספרי התורה להיכל. במחזור "השמחה שבלב" מופיע סדר יזכור מיוחד לכל אחד מן הרגלים, לרבות שמיני עצרת.

יז. הנוהגים לומר זכר למוסף יכולים לעשות שימוש בנוסח המופיע בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המופיע במחזור "השמחה שבלב" החדש. מנהג חלק מקהילות התנועה לומר את תפילת המוסף במלואה ולכלול בה את ברכת הגשם.

יח. חלק מקהילות התנועה נוהגות לחלק את קריאת פרקי מגילת קהלת בין יו"ט סוכות, שבת חוה"מ ושמחת תורה.

יט. בתפילת מנחה מתפללים תפילת עמידה ליום טוב ומזכירים את השבת. אין מברכים את פסוקי "צדקתך צדק". קוראים בתורה בשל השבת ומעלים שלושה בפרשת "בראשית".

כ. במוצאי השבת והחג מבדילים בנוסח מלא של ההבדלה (יין, בשמים, נר והבדלה).

כא. בצאת החג נוהגים לערוך חגיגת הקפות שניות בכיכרות העיר ובמקומות ציבוריים.

שבת פרשת "בראשית", כ"ט תשרי 17.10 – שבת מברכין של חודש מרחשוון

- א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר מתוך פרשת "בראשית". מפטירים בהפטרות "מחר חדש", שמואל א' כ', 18-42 המאזכרת בפסוק הראשון את העובדה שביום ראשון חל ראש החודש החדש.
- ב. יש קהילות הנוהגות להפטיר בהפטרות השבת כסדרה, ולהוסיף לאחריה את הפסוק הראשון והאחרון בהפטרות "מחר חדש" (שמואל א' כ', 18, 42). הנוהגים כך יפטירו בנבואת ישעיהו המזכירה את בריאת העולם: ישעיהו מ"ב, 5-16. מדוע לא להסתפק בפסוק הראשון שענינו ממש ראש חודש?
- ג. לאחר קריאת התורה מברכים את חודש מרחשוון ומכריזים על ראש החודש שיחול בימים ראשון ושני.
- ד. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "נח".

א' ראש חודש מרחשוון, יום ראשון, ל' תשרי 18.10

- א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא". בברכת המזון מוסיפים גם את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו נאמרת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.
- ב. נוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ה"הלל" או בסיום קריאת התורה. **המזמור מופיע בסידור "תפילת האדם" בפרק "שיר של יום" בתפילת השחרית.**
- ג. אין אומרים בראש חודש תחנון (סדר התחנון נכלל בסידור תפילת האדם).
- ד. לאחר תפילת עמידה אומרים "הלל" בדילוג, עם ברכותיו.
- ה. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עלייה ראשונה: במדבר י', 1-3; עלייה שניה: 4-6; עלייה שלישית, 7-10; עלייה רביעית חוזרים על העלייה השלישית). המנהג המסורתי: קורבנות ראש החודש מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עלייה 1: במדבר כ"ח, 1-3; עלייה 2: 4-8; עלייה 3: 6-10; עלייה 4: 11-15).
- ו. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע בסידור "תפילת האדם". בסידור זה נכלל גם סדר מלא של תפילת מוסף לראשי חודשים.
- ז. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת מוסף / זכר למוסף.
- ח. בחלק מקהילות ישראל התפתחו מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים לנשים בראשי חודשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד ותפילה ברוח זו.

